ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՑԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

41րդ ՏԱՐԻ—ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ | Թիւ 5 | 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907

Նամակ կամ ո՛եւէ գրութիւն պէտք է ուղղել առ

ՍԻՄՈՆ Հ. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

Հեռեւեալ հասցէիւ

կ. Պոլիս. Պալըգ-բազար, Նաֆիա խան, Թիւ 16

در علیه ده بالق پازارنده نافه‌خاننده ١٦ نومروده پونچ غزته‌سی اداره‌سی

Rédaction de la Revue arménienne POUNTCH

16, Nafié han, Balouk-Bazar, Constantinople

Արտօնատէր
ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

Պատասխանատու-Տնօրէն
ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

Տպագրու Թիւն
ՉԱՐԻՒՃ Ն. ՊԷՕՊԷՔՕՒԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԼՐԱԳՐՈՑՍ

Պոլսոյ համար, Տարեկան **50** *Ղրուշ*
Գաւառաց համար, Տարեկան **54** *Ղրուշ*
Արտասահմանի համար, Տարեկան **12** *Ֆրանք*

Թղթատարութեան ծախքը հմբագրութեանս վրայ։

Լրագրոյս բաժանորդագրութիւնը ԲԱՑԱՌԱԿԱՊԵՍ ԿԱՆԽԻԿ Է։

Կ'ընդունուին նաև վեցամսեայ և եռամսեայ բաժանորդագրութիւնք, համեմատական գիներով։

Հատը **40** *փարայ։*

Խմբագրութեանս ղրկուած ձեռագիրք, հրատարակուին կամ ոչ, հոն չեն դարձուիր։

Կ'ընդունուին նաև ծանուցումներ դիւրամատչելի պայմաններով։

Մարտիրոս Արայճեան

Հաւատոյ Համակադրոմի վանահայր, հաւատիչ
եւ կեդրոնացուցիչ

ՀԱՒԱՏԱԾՈՅ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՄՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ահաւասիկ կարեւոր յայտարարութիւն մը նամակադրոմներու գնման, վաճառման և գնահատութեան համար։

Եթէ վաճառել ուզուած հաւատոյ նամակադրոմներ ունիք, դիմեցէք Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, աւստրիական նամակատան ետեւի կողմը եւ Գամիսլոն խանի կից, Տէմիր խան, թիւ 25 սենեակը, Մարտիրոս Էֆ. Արայճեանի, որ գոհացուցիչ գիներով կը գնէ զանոնք։ Եթէ նամակադրոմի հաւաքիչ էք և կը փափաքիք ձեր հաւաքածոն ճոխացնել՝ դիմեցէք դարձեալ Մարտիրոս Էֆ. Արայճեանի, որ դիւրամատչելի գիներով կը վաճառէ ամէն տեսակ հաւաքածոյի նամակադրոմներ։ Այս գործողութիւնները թղթակցութեամբ ալ կրնան կատարել։ Անոնք որ նամակադրոմ ունին և կը փափաքին վաճառել, իրենց ունեցած դրոշմներուն բոլոր տեսակներուն իւրաքանչիւրէն իրր նմոյշ՝ մէկմէկ հատ թղթի մը վրայ կարգաւ պէտք է փակցուընեն, զատ զատ քանակութիւններն անոնց վրայ գրելով և յանձնարարեալ նամակով պէտք է ղրկեն Մարտիրոս Էֆ. Արայճեանի, որ ղրկուած նամակադրոմներուն ներքեւ վերջին գիները նշանակելով՝ կը վերադարձնէ զանոնք իրենց տէրոջ, որ այսպէսով կը տեղեկանայ իր ունեցած նամակադրոմներուն արժէքին և, եթէ ուզէ, իր նամակադրոմները ղրկելով, օսմ. թղթատան մանտափօսթով փոխարժէքն իսկոյն կ'ստանայ Մարտիրոս Էֆ. Արայճեանէ։ Դրոշմներու նմոյշներ ղրկուած պարագային և կամ դրոշմներու մասին ո՛եւէ հարցման պատասխան ստանալու համար պէտք է փոստի ծախքն ալ կից ղրել։ Թղթադրոշմ ղրկելու կամ թղթադրոշմի մասին ո՛և է հարցում ընելու ժամանակ լաւ է յանձնարարեալ նամակ գործածել։ Մարտիրոս Էֆ. Արայճեան կ. Պոլսոյ յաճախորդաց կ'այցելէ նամակադրոշմներու գնման եւ վաճառման համար, եթէ յաճախորդները կանխաւ իրենց հասցէն եւ փափաքն յայտնեն քարտ փոստալով մը։

Առանց ո՛և է փոխարինութեան՝ նամակադրոշմներու գնահատում։

Մարտիրոս Էֆ. Արայճեանի հետ թղթակցիլ փափագողները պէտք է գործածեն հետեւեալ հասցէն.

Martirosd Arayjeanc, հաւատոյ համակադրոմի վանահայր. կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Տէմիր խան, թիւ 25։

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՑԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

41րդ ՏԱՐԻ—ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ | թիւ 5 | 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի՞ՆՉ Է ԲԱԺԻՆ

Հին բառգրոց մէջ չատ անգամ մեկնելի բառն և ի հանդիպոյ եղեալ մեկնութիւնն՝ երկու իրք կապնադիր են, երկու հանելուկք, մին միւսոյն չափ դժուարալոյծ: Բայց ինչպէս զերբեար կղթող երկու կապից լուծման նպատակաւ մէյն վրայ փորձուած ճգանց փոքր ինչ յաջողութիւնն՝ դիւրութեան մէջոց է և միւսոյն եւս թոյլ արձակման համար և փոխան չանելոյ արդիւնքն նոյն իսկ կղթիպային քակումն է, նոյնպէս զերբեար ծածկող երկու առեղծեաց մեկնութիւնն յաճախ դիւրանայ երբ մէյն և միւսոյն համար ի վեր հանուին այնպիսի յուցակութիւնք, որք փոխադարձ լուծման մէջոց ընծայեն:

Այսպիսի է դէպքն հայերէն բաժին բառի համար: Առձեռն բառգիրքն այդ անուան հանդէպ ունի՝ ուտելիք մը (թերևս մածուն): Հատանականաբար վերնեակոյ բառգրոց հեղինակն կամ հեղինակք Գազիանոսի բառից կամ հին բառգրոց մէջ գտած են

պան, վասն զի մեք ևս հանդիպած եմք այնմ ի հաւաքման բառից որ կոչ գաղափարեալ՝ Ամիրտալվաթի Ուտումն կամ Օգուտ Բժշկութեան գրոց արդէն յայլմէ կամ յայլոց ծանօթացուցեալ մէկ ձեռագիր հատորին ի վերջն, և յորում մուտ գտած են ըստ մեծի մասին այն բառք գրոց վիճեմիկան ընդարձակ բառգրոց յօրինողք նշանակած են Գաղիանոսի Բառ կամ Հին Բառգիր յորջորջմամբք։ Ըստ մեզ՝ մեր այս տեսած ձեռագիր հաւաքումն թուի այն բառգիրքն զորմէ լինէն Ամիրտալվաթի խոստումն կամ ծանօթս տայ ի Յառաջաբանի Ալիգիտաց անպիտ գրոցն. «Եւ թէ Աստուած յաջողէ՝ գրոցս ի վերջն յիշեմ մէկ աղէկ բառգիրք մն, որ պինչ դժար բառ կայ՝ հայ լեզուաւ պատմէ, որ թէ կարդացողն դիւրաթեամբ հասկնայ, և ուսանողն դիւրաւ ուսանի, և խելի ծածուկ իրք չմնայ, և յայտնի»։ Բնական պատմութեան և բժշկութեան վերաբերեալ բառից այգպիսի հաւաքմունք՝ հանգուցանակք են օտար գրականութենանց մէջ սկսյս անուամբ ծանուցեալ ժողովածոյից, որպիսի են, օրինակի ազդակաւ՝ զիտական սկզբայք։ Այս բառ նշանակէ «ամանդուդք», որպէս թէ այսօրինակ հաւաքմունք իբր ամանդուդք են վերելից ի սահման անդր բժշկական դիտութեան կամ ի բարձունս վարդապետութեան նորին։ Մեք մեր տեսած հաւաքումն անուանեմք Ամիրտալվաթեան Սկզբա կամ Ամանդուդք. իսկ ձեռագրին մէջ վերնագիրն է, հաւանականաբար յընդօրինակող դրէչ եղեալ. «Վասն բառգրքի որ այս կուճառէ»։ Ամիրտալվաթ, և կամ գուցէ այլ ոք՝ զայն կազմած է ի մի խառնմամբ հնագոյն սկզբայից (Գաղիանոսի բառք, Հին բառգիրք) այնպէս լինի զի թէպէտ մեկնելի եղելոց առաջին առեից համար այբուբենական կարգն անխախտ պահեալ է՝ բայց յաջորդող առեից համար ըստ մասին ևեթ այդ կարգ յարդուած է և երբեմն միեւնոյն մեկնելի եղելոց կրկնեալ խառնիբք պատահին անդ նոյն՝ կամ տարբեր կերպիւ բայց անշուշտ նոյն իմաստիւ բացատրեալ, և եղեալ՝ ըստ այդմ վոքր ի շատէ դիտուած կարգի։ Նաև գրչութիւնն միահետ է. իւրաքանչիւր մեկնելի եղր իւր բացատրութեամբ հանդերձ կամ մէն մի յօդուած նորագ սողէ սկսեալ։ Եւ որովհետեւ յաճախ մի ևեթ հատուածագոր եղր եղեալ է բացատրելի բառին համար, կան դէպք յոր մեկ բառի միայն մատուցմամբ՝ կամ ա՛յն է որ յաջորդ մեկնելին իւր բացատրութեամբ հանդերձ նախորդ մեկնելոյն իւրեւ բացատրութիւն կարծելի է և կամ ա՛յն է որ պահեալ յաջորդին մեկնութիւնն նախորդին իրեւ փաղանուն կամ հատուածագոր թուելի դառնայ։ Երբեմն նաև պատահած է որ նախորդին մեկնութիւնն և յաջորդ մեկնելի բառն միանգամայն անկեալ են։ Եւ որովհետեւ մէն մի յօդուածոյ առաջին գիրն տարբեր թանաքաւ յիւոյ գրեալ գլխագիրք է՝ երբեմն ևս կայ պակա-

ուրիշն այդ գլխագիրը տառից։ Ըստ տուեալ տեղեկութեանց՝ ի կարգ Ս. տառի գտանեմք գրեալ «... Սպարթին. ծնեփեկ. հալւոն» մուտացմամբ գլխագիրը Ս. տառի, և բացագոյն՝ «Սափարիոն. փայզին». և անդր եւս խոնարհագոյն՝ «Սպերակ. հալիոն». ի կարգի Բ տառի՝ «Բածին. սպարթին». և ի կարգի Ծ. տառի՝ «Ծնեփեկ. հալւոն. մարաչօփին»։

Եթէ համարիմք թէ բածին և փայզին՝ նոյն են՝ յայնժամ նոյն լինի նաև ասփարիոն և սապարթիո՛ն (ուղիղն այս թուի լինել սապարթիան)։ և եթէ նոյն են (ս)ապարթին՝ յայնժամ բածին որպէս և փայզին լինին «ծնեբեկ. հալւոն»։ Բայց մարթ է նաեւ անկուճն բառի կամ բառից պատահած ենթադրել «... սպարթին. ծնեփեկ. հալւոն» ընթերցուածին մէջ երբ այն թէ նախորդ (ս)սպարթին մեկնելոյն հաւատարագօրէն կամ նշանակութեան մտացմամբ՝ նոյնպէս և յաջորդ մեկնելի բառի, օրինակի ազագաւ՝ ասպերակի. և ընթերցուածն կարէր նախապէս լինել թերեւս սպէս. «(Ս.)սպարթին. (բածին կամ փայզին։ Սպերակ). ծնեփեկ. հալւոն»։

Ի դէպս մուտացման, Սպարթին կամ Սափարիոն կամ Սապարթիոն պիտի անկասկած «ծնեբեկ. հալւոն» մեկնութենէն և միայն փայզին կամ բածին հաւատարագօր պիտի լինէր այդ մեկնելի կամ մեկնող ընթերցուածոց. բայց յայնժամ բածին ի՞նչ պիտի նշանակէր։ Իսկ եթէ անկուճն չէ պատահած՝ այդ բոլոր մեկնելի և մեկնող բառից նշանակութիւնն պիտի լինէր, որպէս արդէն դիտեալ է «ծնեբեկ» կամ «ծնեփեկ»։ Ահաւասիկ դժուարալոյծ հանելուկ։

Ի դէպս անկասկած «բածին» կամ «փայզին» նշանակող սապարթին կամ սապարթիոն կամ ասփարիոն եզերաց յատկերակէ կամ ի «ծնեբեկ»է, ի՞նչ է բածին առա(ր)կահարցուածին պատասխանն մարթի գտեալ լինել երբ բածին կամ փայզին ձայնից մերձելի օտար եզր լինչ նշանակեմք այր մեկնութիւնն նոյն լինի ընդ մեկնութեան կամ լսմատին դարձեալ յօտար լեզուէ այնպիսի մի բառի որ սապարթիոնի կամ սապարթինի գէթ մօտ հնչէ։ Սրդարև կայ Ֆռ. bézin, որ ըստ Բէշռելի բառգրոց է. «կերակուր յազգէ bésis՛ի, այլ աւելի փափուկ և անկանի մէջ յոյժ ազնիւ դանգուածով պատրաստեալ», Mets du genre du bésis, mais plus délicat et préparé dans un mortier avec une pâte très fine։ Այլ bésis՛ն ի՞նչ է. — Mets composé de basse viande et d'orge détrempée dans l'eau, avec de l'huile, du jus de citron ou d'orange, il était fait en usage parmi certains artisans africains. «Վարսոց մսով և ջրոյ մէջ թրջեալ գարեով կազմեալ և ձիթով ու լեմոնի կամ նարնջի մզով հանգեցուեալ կերակուր. սիրելեցի

արհեստաւորաց ամանց մէջ չատ սովորական էր»։ Ուրեմն հերիսայն կամ կաթ էր այդ։ Ի միւսմէ կողմանէ նոր պարսկերէն լեզուի մէջ եւս արդարեւ գտանեմք սապարթիոն, սապարթին, ընթերցուածոց նմանակ բառ լինչ, միանգամայն bësis՝ մօտ հնչող, ճիշդ ու ճիշդ «հերխայ»ի նշանակութեամբ։ Բանսեր Գէորգ դպրի պալատեցւոյ Պարսկերէն—Հայերէն բառգիրքն ի բառն ՍէֆՈՒՍԱ, որոյ հանդէպ պիտի գտանեմք գրեալ. «Հէրխյսէ, նաև կերակուր ցորենոյ զինչպիսի և իցէ»։ Սէֆուսա բառի արմատն է անշուշտ պարսկերէն սեֆուս «թեփ» ըստ նոյն բառգրոց։ Ս. Բարսղ Հարցմանց մեկնչէն բառ լինչ կայ, ապօֆ, որ այդ «թեփ» և «հերխայ» նշանակող պարսկերէն սեֆուս և սեֆուսա ձայնից համեմատ գալը թուի. «կերակրոյն գլուխ յԱստուածոյ չնորհեցաւ, ցորեանն և ապօֆն գործել զնոսա և ապա կերակրել». հաւանաբար ընթերցուածքն ուղիղ կերպն է ապաւսֆ կամ ապաֆ։ «Կերակուր եփող» նշանակութեամբ ապասեի բառին մէջ մտած ապաս արմատն եւս մեր կարծեօք պարտի յարմնչել այսր և համեմատիլ պարսկերէն սեֆուսի կամ սեֆուսայի (սէպուսա), թէպէտև ըստ իր սովորական խնամատին չմարթի անջատիլ «չնորհակալութիւն» նշանակող նոր պարսկերէն սիպասէ, և կամ ըստ Հիւբեշմանեան հնախալեզուին ի spaç արմատոյ, «սպասել», Զանդկերէն եւս սպաս, Պարսկերէն սեֆուսի (սեպուս) թուի համեմատիլ ի Լատինացն «հասկ, կուռք», նշանակող spica բառն, ուստի է Յոյն. épi։

(Մնացեալն յաջորդով) **Ա. ՈՒՂՈՒՐԻԿԵԱՆ**

ԽԱՉԻ ՏՕՆՐ ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՄԷՋ

Այց մր ի Բարձր. Վարժարան, ի Չեմպըրս Հօլ եւ ի Ոբքանոց

Գրեթէ երկու շաբաթներէ ի վեր, թէ՛ առաւօտեան և թէ՛ երեկոյեան չոգեկառքերով քաղաքս ժամանող խուռներամ բազմութեան խժլտուկներէրն, տալտաքաշ անասուններու վիզերէն կախուած զանգակներու ղօղանջիւններէրն և Արմաշի «Բանալիր»ին առթիւ ամէն կողմէ քաղաքս դիմող նուագածուներու երգերէրն և թմբուկներու աղմուկէրն գլուխնիս ծանրացած ըլլալով՝ խաչի գո՛նէ երկրորդ օրն հանգիստ ընելու փափաքանօք, կիրակի երեկոյ անցանք դիմաց, դէպ ի Պարտիզակ։

Նաւամատոյցին վրայ ճիշդ ժամ մը կը քալէ կառքերնիս. հապա՛ւ գիւղին մօտեցած ենք, ահա՛ սիրուն, կապոյտ և ճերմակ՝ գոյն տեսնող մրջիւններու պէս՝ կը վխտան շօսէին վրայ, կ'եր-

թան ու կ'ուզան խումբ խումբ։ Ալ կոմերնիս, այգիներուն զա-
ւիվերին վրայ տեղ բռնած են ուրիշ խումբեր։ Պարտիզակի գե-
ղեցիկ սեռն է՝ որ այսպէսով կը տօնէ Խաչը, իրեն ուրախակից
ունենալով բնականարար տգեղ (՞) սեռն ալ, որ կը սլքտայ ա-
նոնց փէչերուն չուրջ։ Բարեկամաց խումբ մը կը դիմաւորէ զմեզ,
գերեզմանատան դալարիքներուն վրայ կը պատուէ սուրճերով,
մինչ արեւը սեւ քողը գլխուն կը քաշէ տակաւ, ճամբայ տալով
զուարթ խումբերուն՝ դէպ ի իրենց բնակարանն, իրենց հետ քա-
շելով նաեւ մեր խմբիկն ալ, հանգիստ անցուներնու համար գիշերը։

Հեռուէն, չա՞տ հեռուէն երգի նման բան մը կը հասնի ական-
ջիս և կը խառնվէ քաղցր երազներս։ Հետզհետէ աւելի կը մօտե-
նայ այդ ձայնը. ժամկոչ աղբարն է, որ՝ գիւղին սովորութեան
համեմատ, չա՞տ կանուխ եկեր է մեզ արթնցուներ, եկեղեցի կան-
չելու համար։ Իր երգը, որ՝ բնականարար չարականէ կտոր մըն
է օրուան տօնէն առնուած, քաղցր մեղեդիի մը պատրանքը կու-
տայ մեր կէս քուն վիճակին մէջ. կ'արթննանք լաւ մը և կը հե-
տեւինք բարեպաշտ ժողովրդեան, դէպ ի Աղօթատեղի։

Ժամուն աւարտումէն վերջը, գիւղին զանազան վայրերը
պտտելէ յետոյ՝ կը հաւնինք արեւելեան ծայրը։ Ինքզինքնիս կը
գտնենք մի քանի հակայ չէնքերու առջեւ. մին ամերիկեան բար-
ձրագոյն վարժարանն է, մեւսը Զէմպըրս Հօլը. տպիխնը՝ Որբա-
նոցը. մէջտեղինն՝ Տնօրէնին հին տունը՝ որ առժամեայ հիւան-
դատունի պիտի ծառայէ, եռեւի կողմը բարձրացող նոր տունին
աւարտումէն վերջը։ Կը մտնենք վարժարանէն ներս։ Սալոնն ենք։
Հաստատուն քայլերով, քաջառողջ կազմուածքով և երիտասարդի
փութկոտ չարժուձեւերով մարդ մը կուգայ մեր ձեռքերը թօթ-
ուելու՝ համակրալից քմծիծաղով մը։ Նոյն ինքն է, Վերապատ-
ուելի Տոքթ. Բոպէրթ Զէմպըրսը՝ այն հաստատութեանց հոգին։
Վարժարանին հիւրամիծարներէն Պ. Ենովքի յանձնելով զմեզ,
ինք կը վազէ դէպ ի հո՛ն, ուր կ'ուզէ ըլլալ իր պաշտօնը, վասն
զի լաւ գիտէ որ ժամանակը դրամ է, մանաւանդ ըստ ամերիկ-
եան առածին։

Նախ կը մտնենք դէպ ի աջերնիս դուռնէ մը. ճաշարանն է.
ճերմակներու մէջ ենք. ցերեկի ճաշը պատրաստուելու վրայ է.
սեղաններու ծածկոցներու մաքրութիւնը, ոտքաններու կակղիկու-
թիւնը և տիրող ընդհ. կարգապահութիւնը մեր ուշադրութիւնը

կը դրաւեն։ Սենեկին մէկ անկիւնը տղեկ մը նստած կ'աշխատի. հետաքրքրութենէ մղուած՝ կ'ուզենք հասկնալ այդ առանձնութեան պատճառը. առաջնորդնիս կը տեղեկացնէ թէ՝ այդ առանձնացած տղեկը Տարբճացի Ցոյն մ'է, որ անգլիերէնի դասը կը պատրաստէ, որովհետեւ միայն այդ ճիւղին կը հետեւի։ Շաշարանէն դուրս կ'ելլենք, դէմերնիս դասարան մ'է, դուռը բաց, ուրկէ կ'երեւայ համակրելի ծերունի մը, հետաքրքիր սաներէ շրջապատուած (*)։ Սարգիս էֆ. Գասապետն է՝ որ տճկերէնն կը դասախօսէ։ Անգութ մահը աշխարհէս բաժնած ըլլալով Սարգիս Գասապետը, դժբախտաբար մեծ կորուստ մը ըրած կ'ըլլանք եւ պակաս մը կը թողու այսպիսով։

Կ'անցնինք վերի յարկը։ Ամէն կարգ իր դասերով զբաղեալ է. չենք ուզեր մէ առ մի մեզմով զբաղեցնել ու կ'անցնինք, լինչպէս ըսինք, էն վերի յարկը, որ գատ գատ բաժանութիւններով ննջարանի կը ծառայէ։ Կը մտնենք սենեակները. հոս ալ մաքրութիւնը իր գոյութիւնը մեզի կ'զգացնէ. պատուհանները բոլորն ալ բաց են. օդն իր հոսանքները կը քշէ ամէն կողմ, ապահովութեան առանց հետք մ'իսկ ձգելու բնականաբար։ Վարագոյր չերեւար բնաւ, որուն պատճառը՝ բոլոր անկողինները առ հասարակ արեւու լոգանքէն չդրկելու համար ըլլալը մեզ կը հասկցունէ առաջնորդնիս։ Մահճակալներուն միջի մէջ կը տեսնենք տղեկ մը, որ վերմակը գլխուն քաշած պիշ պիշ կը նայի. դպրոցականի հիւանդութենէ բռնուած ըլլալը կը հասկցուի, ինչ որ հաւաստեցին մեզ։ Թո՛ղ ներուի ինձ հարցունել վերապատուելի Տնօրէնին թէ՝ միթէ կարելի չէ՞ տղոյց այս տեսակ հիւանդութեանց առաջքն ալ առնուլ։ Մեր այս այցելութենէն պակաս մը թողած չըլլալու համար կարգաւ կ'անցնինք խոհանոց, ճերմակեղինոց սրահ, բաղնիք եւլն. յետոյ կը մտնենք Զեմպրոս հօղ (Զեմպըրեան սրահ), որ վարժարանին մօտ կառուցուած գեղեցիկ չէնք մ'է քարուկիր, գեհենայարկը մարմնամարզարան, իսկ վրայի սրահը չրջանաւարտներու հուսկ բանքի, դպրոցական հանդէսներու եւ նոտպի դասերու յատկացուած, լինչպէս նաեւ ներկայացումներու։ Սա, որ հին եւ նոր չրջանաւարտներու կողմէ ի յարգանս իրենց համակրելի ուսուցչապետին կառուցուած է, կը ցայտունէ այս ամերիկացի հայազէտ պատուական մարդուն ազնիւ սիրտը. ճակատը, ամպամնին վրայ, կը խոյանան սա՛ չինիչ վերտա-

ուսթեան խօսքերը «Իմաստասիրեան սկիզբը Տէրոջը վախն է»։ Մէկ կողմէ կ'երեւան վարժարանին հիմնադիր Տօքթ. Բիւրոն եւ քովիկը այժմու Տնօրէնին մեծադիր նկարները. դէպ ի ձախ կը նայինք, ահա՛ Գիտակ, իր լուրջ դէմքը կախած է և քաղցր յիշատակներով կ'օրօրէ մեր հոգին։ Երանուէ՜ն հանդիստ իր հոգւոյն։

Խոշոր պակաս մը ըրած պիտի ըլլանք, երբ դանց առնենք այցելել Որբերու Տունը, դասատիս այս՛ մեկ տունը՝ հասատատութիւնը՝ որ սահմանուած է անտէր պզտիկներ պարտկելու և անոնց հոգին ազնուացնելու. հոս ալ կարգն ու կարգապահութիւնն իր տեղն են, չնորհիւ համակրելի Տնօրէնին անխոնջ ջանքերուն։ Որքանոցէն դուրս կ'ելնենք. քառորդ դադարով մը տղայք պարտէզ ելած են զբօսնելու և իրենց յոգնած միտքերը կազդուրելու. կը մօտենանք մի քանիներուն. կը հարցուփորձենք ամէն մէկ դէմքի մէջ. խիստ գոհ են անոնք իրենց կեանքէն, դաստիարակութենէն, կ'երեւայ արդէն իրենց չարժուձեւերէն և խօսելակերպերէն։ Կը հաստատեն մեզ թէ՝ չատ չուտով կ'ըմբռնեն իրենց տըրուած ամէնէն կնճռոտ դասերն իսկ. ահա՛ մեկ հասատատութիւն մը՝ որ լիովին կը կատարէ իր պարտականութիւնը։

*** Կարծելով որ կրթութեան բարեկամք աւելի գոհ պիտի մնան այդ հասատատութենէն ջկիզերն ալ հոս տեղնելով՝ աւելորդ չենք նկատեր փոքրիկ տեղ մը տահմանել, իրենց աւանդուած ճիւղերու յիշատակումով։

Վեր. Տօքթ. Բագէրթ Զէմպըրս. — Բարոյական, և անգղ. դասեր։

Զէմպըրս Որդի. — Գրահաչիւ և տոմարակալութիւն։

Արմենակ Տ. Յակոբեան. — Անգղիերէն և մատենագրութիւն։

Մինաս Ծալեան. — Պատմութիւն, հայերէն, ֆրանսերէն, մատենագրութիւն, գրաբար։

Գրիգոր Մըխալեան. — Ֆրանսերէն, հայերէն՝ աշխարհաբար։

Սարգիս Գոսապեան. — Թուրքերէն (*)։

Սրշակ Եաղուպեան. — Տոմարակալութիւն, թուաբանութիւն, աշճեպրա։

(*) Ծ. Խ. — Սոյն Տաճկաբանին մահուամբ զգալի եղած պակասը անտարակոյս պիտի գարմանէ վեր. Տնօրէնն՝ իւր կատարեալ փորձառութեամբ։

Միւսի Քէնտի. — Անգղիերէն։
» » . — Ֆրանսերէն։
» Տանթի. — Ջուլթակ։

Տօքթ. Ցովս. Տ. Ստեփանեան. — Մնայուն բժիշկ. — Ուսուցիչ մարդակազմութեան և առողջապահական դասերու։

Իսկ Որբանոցը կը կառավարէ անգղիացի ուսուցչուհի մը՝ Միս Նաուս. համակրելի օրիորդին ընկերակցութեամբ կը դասախօսեն Ց. Ալօճեան (Ռօմէրի) և Միսաք Թաթարեան (1905ի չըրջանաւարտներէն)։ Վարժարանն այժմ ունի 103 գիշերօթիկ և 70 ցերեկեայ աշակերտներ. ուրախալի է տեսնել թէ՝ աշակերտները օրըստօրէ աւելնալու վրայ են, մ՛նչ որ չէնքին անբաւականութիւնն զգալի ըլլալով, քիչ առնէն աւելի խոշոր չէնքի մը կառուցման ձեռնարկութիւններ կ՛ըլլան։ Գալով թոշակին՝ շա՛տ դիւրամատչելի է, հակառակ այսքան զոհողութեանց։ Գիշերօթիկներուն համար տարեկան 15 ոսկի, իսկ ցերեկեաններու կրտսեր կարգերու համար տարեկան մէկ ոսկի, և երէցներու՝ երկու ոսկի։

Վերջապէս ըսենք թէ՝ Տօքթոր Ջէմալըրս ճշմարիտ օրհնութիւն մը եղած է գիւղին համար, այնպէս որ գպրոցի չրջանակէն դուրս ալ կը գործադրէ իր կրթական բարի տրամադրութիւնները, առանց կրօնի խտրութեան, որուն ապացոյցն է դեռ վերջերս գիւղին կեդրոնն հիմնած ընթերցատունը, որուն կը գործակցին հայ և բողոքական երիտասարդներու ստուար խումբ մը։ Կը սիրենք յուսալ որ այս ընթերցատունը օգտակար պիտի կրնայ ըլլալ գիւղին ամէն դաստակարգի մարդոց, քանի որ հոն կը հասնին բոլոր հայ Լրագիրներն ու Հանդէսները(*) և մատչելի կայ, կ՛ըսեն, հանրային մատենադարան մ՛ալ հիմնել։ Եթէ այս կրթասիրական ձեռնարկն ալ յաջողութեամբ ի գլուխ ելնէ, իրօք կրթական մեծ առաւելութիւն վայելած պիտի ըլլան Պարտիզակցիք, մի՛շտ Տօքթ. Ջէմալըրսի նախաձեռնութեամբ, կը բաւէ սակայն որ գիւղացիք ալ իրենց բարի տրամադրութիւններն չարունակեն ցոյց տալ հանդէպ կրթական կենսական գործին։

Նիկոմիդիա Գ. Յ. Կ.

(*) Կը սիրենք յուսալ որ քիչ օրէն մենք ալ պատիւը կ՛ունենանք նորահաստատ Ընթերցատան ղրկելու մեր թերթը։ Ը. Խ.։

ԳԻՐՔԵՐ ՈՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ

ՄԻՍԱՔ ՄԵՄԱՐԵՆՑ ԵՒ ԻՐ «ԾԻԱԾԱՆ»Ը

[ԾԻՇԱՏԱԿՆԵՐ]

Դպրոցական ընկերակիցներ էինք Միսաք ու ես. սակայն դժբազդաբար մօտաւոր ժամանակէ մը բաժնուեցանք դառն արցունքներով, ու իրար չմոռնալու, միշտ յիշելու համար ծանր խոստումներ փոխանակեցինք, բայց անոնք ամենքն ալ տարիներ-րու շրջանին մէջ միայն չոր խօսքեր մնացին: Սակայն հիմակ, Միսաքը, իր տարիներէ ի վեր ուխտած նպատակը, գրական ա-նուն մը ունենալու իղձերը իրագործած՝ «Ծիածանի» մը պատկովը հրապարակ կը նետուի, արթնցնելով նաեւ հին, անցած յիշա-տակները՝ որոնք այլեւս լինձի ալ պարտաւորութիւն մը կը դար-ձընեն՝ երկու տող իրեն համար գրել, թէեւ քիչ մը ուշացած: Սակայն յիշատակներուս մէջ խռովք մը լինկած է ու կարծես բան մը չպիտի կրնամ ըսել. կ'ուզեմ անմիջապէս պարզել գանգք, բայց հո՛ն, անոնց մէջ, առտուան արեւին չողը լինկած ըլլալը կը թուի ու աչքերս կը խըտղըտին ծրարը բանալու համար:

* * *

Մեծարենց 1899ի շրջանին Բիւնկեանէ Մարզուան ամերիկեան գոլէժը աշակերտութեան կ'ուգար, ուր կը գտնուէի նաեւ ես տարիէ մը ի վեր. ինչպէս, յիշեցի, դասարանի ընկերակիցներ էինք երկուքս ալ: Հազիւ տասնեւհինգ տարեկան՝ նիհար, միջա-հասակ, մեղամաղձոտ, խոհեմ պատանի մըն էր Միսաք. առաջին ամիսները տակաւին նորեկ ու անվարժ ըլլալուն, միայն քաղքե-ցիներու շրջանակին մէջ կը տահմանափակուէր, բայց հետզհետէ իր սրամտութեան պատճառաւ ճանչցուեցաւ, թէ՛ ուսուցչութենէն և թէ՛ աշակերտներէն. մանաւանդ գրական, բանաստեղծական քանի մը լինքնագիր փորձերէ վերջ, ամենէն սիրուած էր: Այս տարիքէն իսկ գրական արժանիք մը, կարողութիւն մը կը յու-սադրէր. դասարանին մէջ գրիչը ձեռքը դրքերուն կողքերը ոտա-նաւորներով կը մրոտէր, նոյնպէս սերտարանին մէջ դասերը ձը-գելով, թուղթիկներու դէզը կը բանար ու կը գրէր շարունակ. խազալ, խնդալ երբէք չունէր. միշտ առանձին բակին մէջ, պա-տերուն տակը կը պտըտէր ու երբ քիչ մը ձանձրանար՝ ինքնաբան

կ'երթար քիչ մը անկողնին վրայ երկննալու, յետոյ կ'ելլէր ու սև մատիտը ձեռքը՝ մահճակալին հետևի պատին վրայ ժամերով կը չարժէր. ամէն կողմ սևցուցած էր։ Բանի մը անգամ ալ իր այս սովորութեան համար պատժուեցաւ հրապարակաւ, սակայն ան չէր յուսահատեր, քիչ մը կուլար ու ժամ մը վերջ՝ սրբուած պատին վրայ՝ նորէն երկու տող կը գրէր։ Դասերուն վրայ որոշ ժամանակ մը հարեւանցի մէյմէկ անգամ կը նայէր ու անկէ վերջ անոր համար այլեւս գիրք ձեռք առնել չկար, այնպէս դասարան կը մտնէր ու կը յաջողէր։

Այսպէս ամբողջ երեք տարի չարունակաբար յարատեւեց ու չորրորդին՝ երբ ծննդավայր պիտի մեկնէր, խմացուց թէ յաջողին չպիտի կրնար գալ՝ Պոլսէն հայրը ուզած ըլլալուն համար։ 1902ին Պոլիս մեկնած էր. և 1903ին խմացուց որ կեդրոնական կը յաճախէ. իսկ 1903էն 1907ի ընթացքին գրեթէ ամէն չաբթու մէյմէկ ոտանաւորով «Մասիս»ներուն մէջ կ'երեւէր, ու հիմակ ալ ուրախ ենք ողջունելու թէ այդ ոտանաւորներուն հաւաքածոն հրատարակած է պզտիկ հատորով մը, բայց ճոխ բովանդակութեամբ։ Գեղարուեստական սիրուն կողք մը՝ որ գրքին պատկերացումը ըլլար կարծես, յետոյ գեղեցիկ յառաջաբան մը Մխսաքին ու «Միածանի»ին ճչմարիտ խաւերուն թափանցող, յարմար բացատրութիւններով կազմակերպած։ Միածանը ճչմարիտ մասուռ մըն է, որուն խորաններուն ամենազանազան գոյներէն հաճակ սրբութիւն, հաւատք, յոյս, սէր կը բուրեն։ Եւ հոն կ'ոսկեզօծի պատանեկան յոյզերու երանգները, հրեշտակային անմեղութեամբ մը. վայրկեան մը չկայ որ կակուղ, ցաւ չերգուի, թեթեւկոտ բայց արտարուղս հաւաչներու արցունքներով յուռավրէպ. ամէն տող իրական ապրուած կեանքի մը արդիւնքն է՝ կարծես։

Փուշեր ցեղուեցաք orէ or վերիս՝
Ու հոն հեծեծանք մը բերին հովեր.
... Քիչ մրն ալ ժպտէ սա լուսաբաղձ հիւանդին՝
Որ ինչ առ ինչ կը մեռնի...։

Միամիտ տողեր, բայց միեւնոյն ատեն ամբողջ խոհերը բանաստեղծին։ «Կաուչած իր խօլ յոյսերուն» միշտ մահ կը բաղձայ, մահ կ'երգէ. բայց ան արդէն իր բնական ձնունդն է, որով կըրցած է քերթողի Մուսան զգայնատութիւնը ապրիլ, առանց չատերու պէս բառեր, գաղափարներ վինուելու համար մտային լաբ-

ռովքներու մատնուելու։ Իսկզ գիշերին լուռ, խորհրդապահ պահերուն այդ բոլոր ցաւերը կենդանութիւն կը գտնեն, արցունքները մրմնջում, հեշտութիւն կուտան հէք տղուն։

«Ես կը սիրեմ այս խաւարը տառապագին,
Ուր վիշտ մը լայն սիրտս կուրծքիս դուրս կը ճեղէ»։

Ո՛րչափ ծանր վիրաւորանք, ո՛րչափ լայն վիշտ՝ որ նոյն իսկ կը յանգգնի սիրտը կուրծքէն դուրս նետել։

Ուրիշ պարագաներու տակ ալ գիշերն է, որ այդ վէրքերը կը նորոգէ։

«Խորունկ ու ցաւոտ մորմոքում մը որ՝
Ահ, պիտի լայնցայ երբ իջնէ գիշեր»։

Այսպէս հետզհետէ արշալոյսին, արեւին կանձկայ, իրիկուան վիշտերուն մրմնջումը մոռցած,

«Ահ, ինչ մը լո՞յս, ժպի՛տ մը՝ որ կեանք ինձի պիտի տար.
Ես կ'երազեմ ծառերուն տակ ու կ'ըսպասեմ խօլաբար
Լոյս պարիկին՝ որ իղձերս պսակելու պիտի գար.»

Հիմակ ալ կեանքը, իղձերուն պսակումը, լոյսին մէջ կը գտնէ. սուզուած՝ երազներու, սպասումի մէջ՝ կը խաղայ, պարիկին ու ժպիտին փնտռտուքով։

Ինչ մըն ալ այս միեւնոյն տառապանքներուն չարքը սիրոյ մէջ կը փնտռէ, մտածումները, խորհուրդները կրկին ցաւին մէջ լուծելով։

. . . Դեռ միթէ ե՞րբ, ըսէ՛, հոգի՛ս.
Դեռ միթէ ե՞րբ տառապիմ.
Կ'ուզէ հոգիս գիրկովնայ
Նայուածքիդ մէջ հրահրուան։

Այս երեք բաժանումներով կը վերջանայ հատորիկը։ Մխծարենց այս բոլորին մէջ՝ ամենէն աւելի յաջողած է «Արեւին» քերթուածովը, որ իր այրած հոգիին կատարեալ ոխրիչը եղած է։

Պլէ՛ զիս բոցեղէն ցանցերուդ մէջ,
Ու orork՛ ջերմագին.
Հոգիս թոչնիկ մըն է,
Օդ ու լոյսի, երգ ու ծիծաղի կaros։
Ինչ մըն ալ դեռ,
Ահ, ողո՛, ողո՛, բարի՛ աբեւ, ճիւա՛ղդ եմ...
Վերջին անգա՛մ մըն ալ,

Դեռ իրիկուն չեղած
Ու դեռ գիշերին վհակը գիս չնդրկած,
Փարէ՛ նոգուոյս խաղնդաբարբ ու կաթոգիՀն։

Ինչպէս կ'երեւի տեղը չափազանց խնամուած է, գաղափարները, մտածումները ներշնչումէ ուժգի անձնական ապրուած կեանքի մը արդիւնքն են։ Մեծարենց հոգեկանօրէն զգայուն, պատանի ու լուրջ է, սակայն ներքին վարանում մը ունի, բառերը կարծես վախով արտայայտուած ըլլան, զգայնութիւնն ալ լիովին չէ արբեցած ու ամէն մտային հոսում մառախլապատ աւազանէ մը բղխած ըլլալ կը թուի, սակայն այս կէտերը աննկատ թողլով ամէն ինչ մտածուած, խորհրդաւոր է. ընթերցողին միայն ըմբռնումի ծայրայեղ զօրութիւն մը պէտք է, և արդէն հեղինակը ճանչցուած է իր հոգիով։ Ես ալ ճիշտ այս ուրախութիւնն է որ կ'զգամ հիմակ. այլեւս կարօտս ըմբռնչխնուած է կատարելապէս. ու միայն ներքին փութկոտութիւն մը կ'զգամ, նոյն քերթուածները Բ. հատորն ալ վայելելու համար, որ յաւասլի է թէ շատ աւելի լաւ ընտրութիւն մը և խնամք մը պիտի ունենայ։

Կիրասոն — ՎԱՀԱՆ ՆԱՐԼԵԱՆ

ԼՐԱԳՐՈՑՍ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՋԲՕՍԱՆՔԸ

Թերթիս առաջին կողքին երկրորդ երեսին վրայ հրատարակուած Մարտիրոս էֆ. Արայճեանի թղթատրոչմներու վերաբերեալ ծանուցման մէջ գտնել ա՛նպիսի բառ մը, որուն մէջ կարելի ըլլայ աւելցնել Ն գիրը, առանց սակայն այդ բառին իմաստն այլայլելու։ Փոփաքուած բառը գտնողներն պէտք է Լրագրոյս կողմին վրայ տիայն, Մարտիրոս էֆ. Արայճեանի ծանուցման մէջ գտնուող այդ բառը ստորագծեն, չմոռնալով միայն յիշել թէ՝ այդ բառին ո՛ր մասին մէջ կամ բառին ո՛ր գրէն առաջ կամ ետքը պիտի կարելի ըլլայ աւելցնել յիշեալ « Ն » գիրը։ Պատասխաններն պէտք է խմբագրութեանս հասնին մինչեւ մէկ ամիս, այսինքն մինչեւ Նոյեմբեր 13։ Ընդրուած բառը գտնողներէն մէկը, վիճակահանութեամբ պիտի ստանայ հինգ հարիւր հաս զանազան գեղեցիկ եւ անվթար նամականիշեր, որոնք այժմէն խմբագրութեանս յանձնուած են Մարտիրոս էֆ. Արայճեանի կողմանէ։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանել թէ՝ Նիկոմիդիոյ և շրջակայից Փուճչի Պատուական Գործակալութիւնը բարեսիրաբար ստանձնել բարեհաճած է Տիար Գրիգոր Ց. Կիրակոսեան, և փոխ-գործակալութիւնն՝ Տիար Օ. Էպէեան: Պարտիզակի և շրջակայից գործակալութիւնն նմանապէս ազնուաբար յանձն առած է Տիար Յովհաննէս Տ. Կարապետեան. իսկ Անգրիանուպոլսոյ մեր գործակալն է ըստ առաջնոյն Տիար Գէորգ Աբրահամեան, որոնց կրնան դիմել լրագրոյս բաժանորդագրուիլ փափաքողք և բաժնեգինն կանխիկ վճարելով՝ կանոնաւորաբար ստանալ թերթերը: Հետզհետէ պիտի հրատարակենք մեր միւս ազնիւ Գործակալաց անունները, ի դիւրութիւն մեր յարգոյ բաժանորդաց:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Պէրպէրեան բարեհամբաւ վարժարանի Նուագահանդէսը Նոյեմբեր ամսոյ 4ին, կիրակի օրը, Բերայի Թէփէ-Պաշըի ձմերնային Թատրոնին մէջ պիտի կատարուի, մասնակցութեամբ Հայ արուեստագէտներու և արուեստագիտուհիներու: Պիտի մասնակցին Օրխորդ Իսկուհի Գավանօզեան և Օրխորդ Զապէլ Մխիտարեան, որոնց առաջինը ճարտար և անօրինակ կերպիւ քաղցր ձայն ունեցող շնորհալի օրխորդ մ'է, իսկ երկրորդը՝ վարժ դաշնակահարուհի մը: Պիտի մասնակցին նաեւ Սիմոնեան եղբայրները, Ս. Ակայեան, Հրանտ Պօշնագեան, Է. Մանաս և Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ երաժշտախումբը: Երգելի և նուագելի կտորներ են հետեւեալները, հեղինակութիւնք նշանաւոր երգահաններու: — Վէռտի, Վէպէր, Պիզէ, Վակներ, Սէն—Սանս, Լիսդ, Րէնհօլ և Տիգրան Զուհաճեան: Ինչպէս կը տեսնուի, Պէրպէրեան վարժարանի Նուագահանդէսը կը խոստանայ ըլլալ երաժշտական և գեղարուեստական կատարեալ ժամանց մը: Կը սիրենք յուսալ որ Հայ Հասարակութիւնը պիտի բարեհաճի այս առթիւ եւս ցոյց տալ ա՛յն համակրութիւնն ու գուրգուրանքը՝ զոր ցարդ ցոյց տալ փափաքած է հանդէպ կրթական այս մեծ Ցարկին՝ Պէրպէրեան վարժարանին: Պէ՛տք է դիտնալ որ մեր պարտականութիւնն է ապահովել այս հաստատութեան յարատեւութիւնը. կրթական մե՛ծ անարգանք է մեր Ազգին՝ այլապէս վարուիլ: Մանաւանդ գործնա՛կանապէս պէտք է դիտնանք յարգել յիշատակն ողբացեալ Ուսուցչապետին, որ կրցած է աննկուն կամքովը և եզական նըկարագրովը 32 երկար տարիներ կանգուն ու հաստատուն պահել իւր ձեռնարկն արդար վաստակաւ հիմնած այդ մեծ Ցարկը կրթական: Երբ մեկ կողմանէ Պէրպէրեան վարժարանի Տնօրէնութիւնը կը յանձնուի բազմահմուտ Անձնաւորութեան մը՝ Պետրոս Էֆ. Կարապետեանի և Ուսուցչութիւնը՝ կարող անձանց, միւս կողմանէ ալ, կը կրկնենք, մեր պարտքն է նիւթապէս և բարոյապէս թե-

թեւցանել կարապետեան Պետրոս էֆէնտիի ծանրածանր աշխատութիւնները։ Պէ՛տք է, այո՛, դիտնալ թէ՝ Գործ մը, կրթական կամ կրօնական, ո՛րքան հին ըլլայ, ա՛ն քան աւելի արժէք կ՛ունենայ և գնահատութեան ու քաջալերութեան արժանի կը հանդիսանայ։

Ս. Հ. Ս.

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գատը գիւղի ծանօթ Ազգայիններէն Ազն. Յարութիւն էֆ. Դիմաքսեան, որուն բարեսրտութեան լուրերն յաճախ կը լսուին, ազնուաբար հոգ տարած է Պէրպէրեան Նուագահանդէսին տանելուն Գատը գիւղի մէջ վաճառման և տպաւորման համար, և յաջողած է արդիւնաւորել լուր հոգածութիւնը, մեծ թուով տոմսեր վաճառել տալով։ Դիմաքսեան Յարութիւն էֆ. մին է Պէրպէրեան վարժարանի վայլուն ու յառաջադէմ աշակերտներէն։ Ուրախութեամբ կը հրատարակենք իր այս անգամուան կրթասիրական մեծ հոգածութիւնն ալ։

— Ողբացեալ Ուսուցչապետին որդին՝ Տիար Օննիկ Ռ. Պէրպէրեան՝ յառաջիկայ Հոկտեմբեր մայրաքաղաքս կը հաստնի եւ ընտայիք, ուր կատարելագործած է իւր ուսումը։

— Անցեալ կիրակի օր կատարուեցաւ Բերայի Հայ Բողոքականաց Նորաշէն հոյակապ եկեղեցւոյն նուիրման հանդէսը, պարզ բայց վայելուչ ու խորհրդաւոր կերպիւ։

— Մայրաքաղաքիս վարժարանաց անցեալ տարւոյ չրջանաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդէսը պիտի կատարուի Նոյեմբեր ամսոյ 6ին, Ս. Պատրիարքին ընտրութեան տարեդարձի օրը։

— Պողոս փաշա Նուպար, ինչպէս գրած ենք, յանձն առած է երկու չքաւոր տղոց պաշտպանութիւնը։ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ ընտրուած են՝ իւր չքաւոր տղոց ղաւակ՝ Պ Բարսեղ Կիւլպէնկեան՝ որ Լրաւամբ օրը և չքաւոր՝ ցարդ կը պաշտպանուէր բարեսէր անձի մը կողմանէ։ Իսկ երկրորդն է Իւսկիւտարի ծանօթ Ազգայիններէն Մխիթան էֆ. Զուխտաճեանի օրդին, որ Պէրպէրեան վարժարանի անցեալ տարւոյ յաջողակ և բարեկիրթ չրջանաւարտներէն է և ապագայ խոստացող պատանի մը։ Ուրախ ենք որ Պօղոս փաշա Նուպար իր կրթասիրական պաշտպանութեամբ կ՛ապահովէ յիշեալ երկու պարկեշտ և ուշիմ պատանիներուն ապագան։

— Սեբաստիոյ Ազգայինք դարձեալ խնդրած են Պատրիարքարանէ որ իրենց նորընծաիր և արժանընծաիր առաջնորդ Տ. Թորգոմ. Ծ. Վրդ. Գուշակեանին ի Սեբաստիա ժամանումին փութացնել, ի կարդադրութիւն լրիւ կրթական, կրօնական գործոց։ Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ.՝ Խաչվերացի ծովը Արմաշու վանքի մէջ կատարած ըլլալով, մի քանի շաբաթէն Մայրաքաղաքս պիտի գայ, ասկէ մեկնելու համար դէպ ի իր նոր պաշտօնատեղին։ Նորընծաիր Առաջնորդին կայս. Պերաթը չնորհուած է արդէն և կը պատրաստուին նաեւ պատրիարքական կոնդակն և այլ պաշտօնական գրութիւնք։

Ինչպէս կանխաւ փութացած էինք ծանուցանել, Սեպտեմբեր 30ին, Կիրակի օրը, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան Պաշտօն եւ Պատարագ մատուցուեցաւ Վաղին բարձիչ Դեր. Տ. Մկրտիչ Արքեպիսկ. Վհհապետեանի կողմանէ, ի հանգիստ հոգւոյ բարեյիշատակ Նշան էֆ. Սէֆէրեանի, յաւէտ ողբացեալ մեծանուն Հանգուցեալոյն անուան տօնախմբութեան առթիւ։

— Սարսոնիոյ Վազաւորին եղբայրը իշխան Մարս, որ հոգեւորական կարգ ունի եւ Աստուածաբանութեան տիտղոս, մայրաքաղաքս գտնուելուն առթիւ այցելած է Ս. Պատրիարքը Հոր եւ այլ ծանօթ անձանց։ Իշխան Մարս բաւական հայերէն գիտէ եւ գրաբար կը խօսի։ Կ'ըսեն թէ մէկ տարուան մէջ ուսած է Հայերէնը, զոր ըստ բաւականին կը գրէ ալ։ Կ'ըսեն նաեւ թէ՝ արդի գրագէտներու կամ աւելի ճիշդ ըսելով՝ գրիչ գործածողներու մէկ կարեւոր մասը չգիտեր ա՛յնչափ լաւ Հայերէն խօսիլ կամ գրել ո՛րքան իշխան Մարս։

— Ռումանիոյ տարեկան ռազմափոխծերուն առթիւ Վազուհին Բէօսթէնծէ գացած եւ ի մէջ այլոց դիմաւորուած է Ի. Դ. Մանիասեան եւ Յ. Ֆրէնկեան Տիկիններուն կողմանէ, ի դիմաց տեղւոյն Հայ Դպրութիւն Բէօսթէնծէ գացած է նաեւ Թազաւորը եւ ներկայ գտնուած է ռազմափոխծերուն։ Երեկոները պարբերաբար ի սեղան հրաւիրուած են եաեւ Տեարք Յ. Թովմասեան, Դ. Կրիկորիու, Գ. Մանիասեան, Յ. Հ. Ֆրէնկեան եւ Մ. Հ. Ֆրէնկեան։ Վերջ, Թագուհւոյն կողմանէ մէկ հրաւիրուած են նաեւ վերոյիշեալ տիկինները։ Ի Պալատ սեղանի հրաւիրուած է նաեւ Տ. Արիստակէս Քհն. Ֆէսլեան, Թագուհին, ինչպէս այլ բոլոր հրաւիրեալոց, նոյնպէս Տ. Ֆէսլեան քահանայի գոհունակութիւն յայտներ է, տեսակցութենէն առթիւ։

— Ուսումնական Խորհրդոյ որոշմամբ նախակրթութեան շրջանաւարտի վկայական պիտի տրուի Մայրաքաղաքիս Ազգ. Վարժարանաց աշակերտաց մէկ մեծ մասին։ Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանէն, ի մէջ այլոց, վկայական պիտի ստանայ Մակար Համբարձումեան, եւ աղջկանց կողմէն ալ՝ ի մէջ այլոց, Օրիորդ Թիւթճան Լեւոն Համամճեան, փայլուն եւ յաչող ուսընդհատութեամբ մը վերջը։

— Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպար ընտանեցած է պաշտպանութիւնը երկու չքաւոր ուսանողներու, որոնք Մոնբէլիէ պիտի ուղեւորին ի մօտոյ, իրաւաբանական ասպարէզն ընդգրկելու եւ իրաւագիտական դասընթացքի մը հետեւելու համար։ Ուսանողութեան ժամանակամիջոցը պիտի տեւէ երեք տարի, եւ երկու ուսանողներն այդ երեք տարուան միջոցին տարին 150ական ֆրանք պիտի ստանան, բաց ի ճանապարհորդական ծախսէ։

— Կ'իմանանք որ Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը՝ որ երկար տարեներ ի վեր կարդ տեսուչ մը կը փնտռէր Հիւանդանոցին համար, Հիւանդանոցի տնօրէն կարգած է Մադաք էֆ. Մինասեանը։ Տէր եւ Տիկին Մինասեան 1902ին հաստատուած են յիզմիր եւ ծանօթ են իրենց կրթասիրական գովելի ձիրքերով։ Մինասեան էֆ. բնիկ Կ. Պոլսեցի է։ Տիկին Մինասեան ալ չորս տարիէ ի վեր ուսուցչուհի է Իզմիրի Հռիփսիմեանց աղջկանց վարժարանի մէջ։

— Մարաշի հրկիզեալ եկեղեցիին

վերաշինութիւնն արտօնող կայս. Հրովարտակն շնորհուած ըլլալով՝ առաջնորդը Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար բարեմաղթութիւններ ըրեր է, որուն ձայնակցեր է ժողովուրդն ալ «ամէն»ներով։ Եկեղեցւոյն շինութեան ծախքն հոգացուած է ժողովրդեան նուէրներով։ Հիմնարկէքը կատարուած է. նորակառոյց եկեղեցին ունի սիւներու վրայ հաստատուած է եւ գմբէթաւոր գեղեցիկ շէնք մը պիտի ըլլայ.

— Գրիգոր էֆ. Էօլմէզեան յերուսաղէմ ուղեւորած է, տեղւոյն ժառանգաւորաց Վարժարանին մէջ ուսուցչութիւնն ընելու համար։

— Սղերդի Սլընտ գիւղէն կը գրեն Պատրիարքարան՝ վարժարան չունենալուն համար տղայք կրթական արգահատելի վիճակի մէջ կը թափառին փողոցէ փողոց եւ այս տեղեկութեան հետ թախանձագին նպաստ մը կը խնդրեն՝ գէթ փոքրիկ դպրոց մը կարենալ հաստատելու եւ իրենց տղոյքը կրթական ողորմելի վիճակէ մը փրկելու համար։

— Պատրիարքարանէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին ղրկուեցաւ բարեյիշատակ Շահնազարեանի կտակի տրամադրութեան համաձայն որոշեալ գումարին տասը ոսկւոյ մասնավճարը. Վան ղըրկուեցաւ նաեւ ութ ոսկին եւ Մուշ ղրկուեցաւ ադա Յովսէփ Իզմիրեանցի կտակաւ որոշուած տասը ոսկւոյ մասնավճարը, տեղւոյն Իզմիրեանց աղջկանց վարժարանին ի նպաստ։

— Պուքրէշի Խաչատուր Մոսկոֆեան անուն անուղղայ քահանան կրօնական ժողովոյ կողմանէ վերջնականապէս կարգալոյծ եւ կարգաթող հռչակուեցաւ շրջաբերական կոնդակաւ։ Թէեւ քիչ մը ուշ մնացած է այս կարգադրութիւնը, սակայն լաւ է անագան քան ո՛չ երբէք։

— Ջմիւռնիոյ առաջնորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Ս. Եպս. Դուրեան, մեր Սրբազան Աշխատակիցը, ասկէ առաջ Պատրիարքարանէ խնդրած ըլլալով Բերայի ազգատախնամին հիւանդապահուհեաց դասընթացքի վիրաբուժական ճիւղի մէկ ծրագիրը, նոր ազգատախնամի առնինապետը՝ Տիգրան պէյ Աճէմեան անկէ հատ մը յանձնած է Պատրիարքարան, Իզմիրի Սրբազան Առաջնորդ հօր ղրկուելու համար։

— Մեծաւ գոհունակութեամբ կը ծանուցանենք Ք՝ Ադեքսանդրիոյ երեւելիներէն Աբրահամ Բարթող փաշայի շնորհուած է Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան. ինչպէս նաեւ փաշային ազնիւ դստեր՝ Տիկին Ռոզ Րէիզեանի՝ Բ. կարգի Շէֆաքա։

— Ծանօթ գրագիտուհի եւ մեր համակրելի աշխատակցուհի համեստափայլ Տիկին Զապէլ Եսայեան՝ Բարիզ ուղեւորեցաւ, ուր կը գտնուի իր ամուսինը՝ Տիգրան էֆ. Եսայեան։

— Գոհունակութեամբ կը լսենք Ք՝ Տնտեսական Խորհրդոյ բարեջան քարտուղար Լեւոն էֆ. Քիւրքճեան, որուն ծախ դաստակը արկածաւ վնասուած էր, բաւական կազդուրուած է եւ սկսած է պաշտօնը շարունակել։

— Տէվրէկ Համիտիյէի հոգեւոր հովիւ Տ. Տաճատ քհնյ. Պասմաճեանի յանձնուեցաւ Զոնկուլտագի Ազգայնոց հոգեւոր հովուութիւնը։

— Ուրֆայի նախորդ Տեղապահ Գեր. Տ. Անանիա Ծ. վրդ. Հալէպ գացած ըլլալով, իր անձը դարմանելու համար ժամանակ մը այնտեղ մնալէ վերջ՝ Պոլիս պիտի գայ։

Արտօնատէր Ալաճաճեան Ընտանիք.—Պատասխանատու–Տնօրէն Ս. Զէօմլէքճեան
Տպագր. ԶԱՐԵՒԱ Ն. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՈՒՑ ԿՍԱԿԱՐԻՈՑ

Վարժարանս իր 20րդ Տարեշրջանին 7 շրջանաւարտներ ևս հանեց։ 21րդ տարեշրջանը սկսաւ անցեալ Սեպտեմբեր 1ին։

Ուսանողի մը տարեկան թոշակն է (12) տասներկու Լիրա Օսմանեան, որուն կէսը կանխիկ վճարելի, միւս կէսն ալ Մարտ ամսոյ սկիզբը՝ նոյնպէս կանխիկ։ Մի անգամի համար Վարժարանական մուտքի դրամ կ'առնուի (½) Լ. Օսմ.։

Վարժարանիս մէջ տասնմայրն կրթութեան հետ, կ'ուսանդուին նաեւ՝ Ընդարձակ Կրօնագիտութիւն, Հայերէն, Օսմաներէն, Գաղղիերէն և Անգղիերէն լեզուները կանոնաւորապէս և խօսելավարժութեամբ։ Ինական և Չափական գիտութիւններ ընդարձակօրէն և գործնական կերպով, նկեղեցական և բդհ. պատմութիւն, Քծագրութիւն (սեռ գրիչ և իղանելի)։ Իրաւագիտութիւն, Համարակալութիւն, այս ճիւղին մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն ալ կը տրուի առեւտրական ձանօթութեանց ասանդման, և այլ ուսմունք ըստ Վարժարանիս ծրագրին։

Վարժարանս ունի ինն ուսուցիչներ և վարիչ մը, որոնք և Գիշերօթիկ են, և ձեռնհաս՝ իրենց ասանդած ճիւղերուն մէջ։

Առողջարանութեան դասը կ'ասանդէ Վարժարանիս յատուկ բժիշկն՝ որ վկայեալ է Պէյրութի Ֆրանսական Վարժարանէն։ — Շաբաթը երկու որ եւս մասնաւորապէս կ'այցելէ ուսանողաց առողջական վիճակը քննելու համար։

Վարժարանիս ծրագիրն՝ որուն մէջ մանրամասնուած է ամէն կանոններն ու պայմանները, ձրի կը ղրկուի փափաքողաց։

1907, Յուլիս 2, Սեստրիա

ՏՐԱՆՑ ՆՊՈՍ. ՊԱԼԵԱՆ

ՏՈՒՆՋ ՆԵՐՍ

Հրատարակեալ է ՔԱՍԻՄի այս աշխատասիրութիւնը, որ կը պարունակէ ընտանեկան և ընկերական հարցերու վրայ չահեկան և հետաքրքրաշարժ տեսութիւններ, ՔՐԱՄԻՄի ձանօթ զուարճալի ոճով պատմուած։ Կը պարունակէ 200 էջեր և գեղեցիկ լուսանկար մը։ Գինն է 3½ ղրշ.։ Կեդրոնատեղի ՋՈՒՐԵՀ Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ, Պապը Ալի ճաատէսի, թիւ 38։

Դարմանատուն

ՏՈՒՐՔ Ս. ԹԷՐԶԱՆԻ

Իզմիր, հայոց թաղ, Առջալոյս Թեղարացի կից, թիւ 77

Այս հաստատութեան մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը դարմանուին կուրծքի, լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու հիւանդութիւնները, կանացի ցաւերը, միզամանի ու միզանցքի բորբոքումները։ Ասոնց վիրաբոյժներու ընկերակցութեամբ կը կատարուին վիրաբուժական և մանկաբարձական գործողութիւններ և կը խնամուին վէրքերը։ Մասնագէտներու մէջոցաւ կը դարմանուին աչքի, ականջի, քթի ու կոկորդի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաև ասոնց վերաբերեալ գործողութիւնները իր կիր կ'առնուին։

Շաբաթ օրերը մինչև կէսօր ամէն կարգի հիւանդներ ձրիապէս կը դարմանուին։

ԱՐԵՒԵԼՔ *ՕՐԱԹԵՐԹ ազգային, գրական եւ քաղաքական.— Բաժանորդագրութիւն տարեկան Կ. Պոլսոյ համար 80 ղրշ., վեցամսեայ 45 ղրշ., գաւառներու համար տարեկան 108 ղրշ., վեցամսեայ 60 ղրշ., օտար երկիրներու համար տարեկան 35 ֆր., վեցամսեայ 20 ֆր.։ Զեռքէ վաճառում՝ տասը փարա։ ԱՐԵՒԵԼՔ հրապարակ կ'ելլէ ամէն օր, կէս օրին, խնամեալ բովանդակութեամբ, բնաիր յօդուածներով, թարմ լուրերով ու նորագոյն տեղեկութիւններով։ ԱՐԵՒԵԼՔ, իր վերակազմուած խմբագրութեամբ եւ իր կարող աշխատակիցներով, առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ տեղական հայ մամուլին մէջ։ Իր առաւելութիւններէն մէկն է ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ըլլալու հանգամանքը՝ որով իր բնթերցողներուն կը ներկայացնէ պարբերաբար, Մանօթ Դէմքեր եւ երբեմն ալ տեսարաններ։ Ոչ նուազ կը գնահատուին իր մասնագիտական յօդուածները, եկեղեցական, կրօնական, տնտեսական-տեղեկատուական, երկրագործական, եւայլն, բաց ի գրական, բանաստեղծական գըրուածքներէ, օրուան տեսութիւններէ, եւն.։ ԱՐԵՒԵԼՔի վերաբերեալ ամէն գրութիւն ու բաժանորդագին պէտք է ուղղել Տէր և Տնօրէն Գաբրիէլին էֆ. Պոյաճեանի հասցէին, Ղալաթիա, Մահմուտիյէ Ճատտէսի, ուր հաստատուած են թերթին Տպարանն և Խմբագրատունը։*